

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

İŞLETME ANABİLİM DALI
BANKACILIK TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

TÜRKİYE'DE DEPREMLERİN BANKACILIK SEKTÖRÜ VE
UYGULAMALARINA OLAN ETKİLERİ: KAHRAMANMARAŞ VE HATAY
DEPREMLERİ ÖRNEĞİ

Tezsiz Yüksek Lisans Dönem Projesi

Mine CÜCİ

Ankara, 2024

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

İŞLETME ANABİLİM DALI
BANKACILIK TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

TÜRKİYE'DE DEPREMLERİN BANKACILIK SEKTÖRÜ VE
UYGULAMALARINA OLAN ETKİLERİ: KAHRAMANMARAŞ VE HATAY
DEPREMLERİ ÖRNEĞİ

Tezsiz Yüksek Lisans Dönem Projesi

Mine CÜCİ

Danışman: Prof. Dr. Kadir GÜRDAL

Ankara, 2024

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
DÖNEM PROJESİ DEĞERLENDİRME FORMU

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Enstitünüz İşletme Anabilim Dalı 23932226 numaralı tezsiz yüksek lisans öğrencisi MİNE CÜCİ'nin "Türkiye'de Depremlerin Bankacılık Sektörü ve Uygulamalarına Olan Etkileri: Kahramanmaraş ve Hatay Depremleri Örneği" adlı ("The Effects of Earthquakes on the Banking Sector and Practices in Turkey: The Case of Kahramanmaraş and Hatay Earthquakes") tezsiz yüksek lisans dönem projesi tarafımda değerlendirilmiş olup,

BAŞARILI

BAŞARISIZ

bulunmuştur.

Dönem projesi danışmanı olarak, adı geçen öğrencinin notunun, dönem projesinin Enstitünüz Müdürlüğü'ne tesliminden önce *Öğrenci İşleri Bilgi Sistemi*'ne (OİBS) tarafımdan işlendiğini beyan ederim.

DÖNEM PROJESİ DANIŞMANI ONAYI

TARİH: 21.06.2024

Prof. Dr. Kadir GÜRDAL

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Prof. Dr. Kadir GÜRDAL danışmanlığında hazırladığım “Türkiye’de Depremlerin Bankacılık Sektörü ve Uygulamalarına Olan Etkileri: Kahramanmaraş ve Hatay Depremleri Örneği (Ankara, 2024)” adlı tezsiz yüksek lisans dönem projemdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu, başka kaynaklardan aldığım bilgileri metinde ve kaynakçada eksiksiz olarak gösterdiğimi, çalışma sürecinde bilimsel araştırma ve etik kurallarına uygun olarak davrandığımı ve aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul edeceğimi beyan ederim.

21.06.2024

Mine CÜCİ

**Başta dayım Op. Dr. Kenan İnan olmak üzere depremde hayatını kaybetmiş olan
tüm vatandaşlarımıza,**

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	i
KISALTMALAR	iii
ŞEKİLLER VE TABLOLAR LİSTESİ	iv
1. GİRİŞ	1
2. LİTERATÜR TARAMASI	3
3. ARAŞTIRMA METODOLOJİSİ	5
3.1. Araştırmanın Amacı ve Kapsamı	5
3.2. Literatürde Daha Önce Türkiye’de Meydana Gelen 1999 Gölcük Depreminin Bankacılık Sektörüne Olan Etkilerinin İncelenmesi	5
3.3. Araştırma Soruları	6
4. TÜRKİYE EKONOMİSİ İÇİNDE DEPREM BÖLGESİNİN KONUMUNUN İNCELENMESİ	7
4.1. Nüfus ve Hane Büyüklüğü Bakımından İncelenmesi	7
4.2. Milli Gelire Olan Katkıları ve Dış Ticaret Payı Açısından İncelenmesi.....	7
4.3. Çalışan Sayısı ve Çalışan Sınıfın İstihdam Payı Açısından İncelenmesi.....	8
4.4. Mevduat ve Kredi Kullanımları Açısından İncelenmesi.....	9
4.5. Şirketler Ölçeğindeki Payı Açısından İncelenmesi	10
5. KAHRAMANMARAŞ VE HATAY DEPREMLERİNİN EKONOMİYE OLAN ETKİSİ	11
5.1. Deprem Bölgesinde Hizmet Sektörünün Aldığı Hasarın Ekonomiye Olan Yansımaları ve Ülke Ekonomisinin Toparlanmasının Beklenen Süreci	12
5.2. Deprem Bölgesine Aktarılan Kaynakların Ülke Ekonomisinde Meydana Getirdiği Zarar	13
6. KAHRAMANMARAŞ VE HATAY DEPREMLERİNİN BANKACILIK SEKTÖRÜNE ETKİSİ VE DEPREM SONRASINDA BANKACILIK UYGULAMALARININ SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİNİN İNCELENMESİ	15
7. DEPREM SONRASI RESMİ KAYNAKLARIN ALDIĞI KARARLAR	19

8. DEPREM SONRASI BANKACILIK FAALİYETLERİ VE EKONOMİK SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİN UZUN VADELİ ÖNGÖRÜSÜ	22
9. SONUÇ	25
KAYNAKÇA.....	27
ÖZET	31
ABSTRACT	32

KISALTMALAR

AA	: Anadolu Ajansı
ABD	: Amerika Birleşik Devleti
AFAD	: Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
A.Ş.	: Anonim Şirket
ATM	: Automated Teller Machine (Bankamatik)
BDDK	: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu
DR.	: Doktor
EBRD	: European Bank for Reconstruction and Development
GSYİH	: Gayrisafi Yurt İçi Hasıla
ILO	: International Labour Organization (Uluslararası Çalışma Örgütü)
MTV	: Motorlu Taşıtlar Vergisi
OHAL	: Olağanüstü Hal
POS	: Point of Sale
PROF.	: Profesör
RBC	: Royal Bank of Canada
SBB	: Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı
TBB	: Türkiye Bankalar Birliği
T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti
TCMB	: Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası
TEPAV	: Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı
TKBB	: Türkiye Katılım Bankaları Birliği
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
TTB	: Türk Tabipleri Birliği
YTAK	: Yatırım Taahhütlü Avans Kredileri

ŞEKİLLER VE TABLOLAR LİSTESİ

Şekil 1: Deprem Bölgesinde Nüfus ve Hane Halkı Büyüklüğü	7
Şekil 2: Deprem Bölgesi İllerinde Milli Gelir ve Dış Ticaret Payı.....	8
Şekil 3: Deprem Bölgesi İllerinde Çalışan Sayısı ve Çalışan Sınıfın İstihdam Payları ...	9
Şekil 4: Deprem Bölgesi İllerinde Mevduat ve Kredi Kullanımları	10
Şekil 5: Deprem Bölgesi İllerinde Şirketlerin Payları.....	10
Şekil 6: Kahramanmaraş'ta Bölgeye Getirilen Mobil Bankalar	15
Şekil 7: Deprem Bölgesindeki Konteyner Bankalar ve Mobil ATM'ler	16
Şekil 8: Deprem Bölgesindeki Mobil ve Gezici Şubeler	17
Şekil 9: Ziraat Bankası Tarafından Yayınlanan Deprem Bölgesindeki Şube ve ATM'lerin Yerleri	18
Şekil 10: Ziraat Katılım Bankası Tarafından Yayınlanan Deprem Bölgesindeki Şube ve ATM'lerin Yerleri	18
Tablo 1: Depremin Hesaplanan Toplam Maliyeti	13
Tablo 2: Depreme Yönelik Harcamalar İçin 5 Yıllık Tahmini Maliyet (Milyar \$, 2023 Değerleri).....	23

1. GİRİŞ

Depremler doğa olayları içerisinde insan yaşamına hem maddi hem manevi anlamda en çok etki eden afetlerden biri olarak kabul edilmiştir. Türkiye bulunduğu coğrafya itibariyle deprem kuşağında yer alıp, fay hatlarının yoğun olarak bulunduğu bir toprak parçası olduğu için tarihi boyunca defalarca ve sık sık bu afetle yüzleşmek zorunda kalmıştır. Büyük çaplı can ve mal kayıplarına, birçok depremzedenin evsiz kalmasına, büyük psikolojik ve ekonomik hasarlara yol açan depremler yıllardır ülkemizde süregelmektedir. 17 Ağustos 1999'da Gölcük'te meydana gelen ve içinde bulunduğu yüzyılın en büyük afeti olarak görülen Marmara depremine kıyasla 6 Şubat 2023 ve 28 Şubat 2023'te meydana gelen Hatay ve Kahramanmaraş depremleri daha şiddetli ve yıkıcı depremler olmuşlardır. Çok daha fazla can kaybına ve yıkıma, büyük bir ekonomik tahribata neden olmuştur. Meydana gelen hasarların onarılması için daha uzun zaman gerekmektedir.

6 Şubat 2023'te merkez üssü Kahramanmaraş'ın Pazarcık ilçesi ve 28 Şubat 2023'te merkez üssü Hatay'ın Yayladağı ilçesinde meydana gelenler depremler sonrasında 50 binden fazla vatandaşımız hayatını kaybetmiş, yarım milyondan fazla bina yıkılmış ya da ağır hasarlı hale gelmiş, önemli maddi ve manevi kayıplar yaşanmıştır.

Depremin etkilediği Hatay, Kahramanmaraş, Adana, Adıyaman, Elazığ, Gaziantep, Kilis, Malatya, Osmaniye, Şanlıurfa ve Diyarbakır illerinden oluşan 11 il ve Sivas'ın Gürün ilçesi afet bölgesi olarak ilan edilmiştir. Afet bölgesinde 3 ay boyunca geçerli olacak OHAL ilan edilmiş ve karar Resmi Gazete 'de yayınlanmıştır. OHAL süresince yapılacak tüm harcamaların kamu kaynaklarından ve yapılacak yardımlardan karşılanmasına karar verilmiştir. Bu da ülke ekonomisinde yük meydana getirmiştir.

Bu bölge ülke nüfusunun beşte birine denk gelmekte olup Türkiye'nin Gayri Safi Yurt İçi Hasılasının yaklaşık yüzde 10'unu temsil etmekte, ayrıca ülke istihdamının sekizde birlik bir kısmını oluşturmaktadır.

Bu veriler doğrultusunda deprem bölgesinin ülke ekonomisinde önemli bir yer tuttuğunu söyleyebiliriz. Bankacılık sektörünün Türkiye ekonomisindeki kritik rolü göz önüne alındığında, deprem bölgesinde meydana gelen ekonomik hasarın detaylı bir şekilde araştırılması önem arz etmektedir. Deprem sonrasında bankacılık faaliyetlerinin devam edebilmesi için birçok resmi kuruluş düzenli aralıklarla yazılar yayınlamış, insanların mağdur olmaması için çaba göstermiştir. Nitekim bankalar da mobil bankamatiklerini, konteyner bankalarını hemen bölgeye getirerek bankacılık hizmetlerinin sorunsuz bir şekilde devamlılığını sağlamıştır. Çünkü bankacılık hizmetlerinin aksamadan devam edebilmesi, ülkenin refahı için hızlıca aksiyon alınması gereken vazgeçilemez bir konudur.

Yapılan bu çalışmada Hatay ve Kahramanmaraş depremlerinin ülke ekonomisini ve bankacılık faaliyetlerini nasıl etkilediği analiz edilecek, bankacılık faaliyetlerinin devam edebilmesi için ekonomik sürdürülebilirliğin nasıl sağlanacağı öngörüsü incelenecektir.

2. LİTERATÜR TARAMASI

Bu bölümde Kahramanmaraş ve Hatay Depremlerinin bankacılık sektörü üzerindeki etkilerini inceleyen ve bu araştırmaya katkıda bulunacak literatürdeki önemli çalışmalara yer verilmiştir.

- Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, depremden kısa bir süre sonra “2023 Kahramanmaraş ve Hatay Depremleri Raporu” (Mart, 2023) yayınlamıştır. Bu raporda depremin ekonomi, alt yapı ve sosyal sektörlere olan etkileri ortaya konulmuş, meydana gelen hasarın boyutları bu 3 sektör başlığı altında incelenmiştir. Raporda Kahramanmaraş ve Hatay depremlerinin neden olduğu tahribatın Türkiye ekonomisine büyük maddi zararlar yüklediği ortaya konulmuştur.
- TEPAV, “Deprem Bölgesinde Sürdürülebilir İş Gücü İstihdamı: İhtiyaçlar ve Fırsatlar” ve “Hasar Yönetimi ve Öncelikli Destek Alanlarının Belirlenmesi Projesi Birinci Saha Çalışması Raporu” adlı iki araştırmasında yaptıkları saha araştırmaları ve bunların sonucunda elde ettikleri veri ve bulgularla 2023 yılındaki Kahramanmaraş merkezli depremin etkilerini ortaya koymuştur. Resmi kaynakların açıkladığı bilgilerle bu bulguları desteklenmiş ve elde edilen verilerle sürece ilişkin politika önerileri sunulmuştur.
- İlker İnmez, (2005) “Doğal Afetlerin Ekonomik Etkisi: 17 Ağustos 1999 Marmara Depremi Örneği” isimli yüksek lisans tezinde doğal afetlerin ekonomiye olan etkilerini 17 Ağustos 1999 Marmara depremi örneği üzerinden hem bölgesel hem de ulusal çerçevede incelemiştir.

- Hasan Çağlayan Dündar, (2023) “6 Şubat Kahramanmaraş Depremlerinin İş Dünyasına Etkileri” isimli çalışmasında Kahramanmaraş ve Hatay depremlerinin iş dünyasına, ekonomiye ve bankacılık sektörüne olan etkilerini incelemiştir.
- Selçuk Şen, (2023) “Kahramanmaraş Depremlerinin Ekonomiye Etkisi” adlı çalışmasında 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş depreminin ardından alınan idari ve ekonomik tedbirleri, kararları ve duyuruları incelemiş, analizlerini yapmış, öneriler geliştirmiştir. Depremden sonra meydana gelen olumsuz durumların ortadan kaldırılması için yerinde ve doğru politikalar uygulanması gerektiğini, eğer uygulanmazsa eğitim, milli gelirdeki dağılım, ülke istihdamı gibi konularda uzun dönemli olumsuz sonuçlar oluşabileceğini ortaya koymuştur.

3. ARAŞTIRMA METODOLOJİSİ

3.1. Araştırmanın Amacı ve Kapsamı

Türkiye, deprem kuşağında yer aldığı için tarihinde birçok önemli deprem yaşamıştır. Bu yaşanan depremler ülke ekonomisini ve doğal olarak bankacılık sektörünü olumsuz olarak etkilemektedir. Bu çalışmanın amacı depremlerin bankacılık sektörünü nasıl etkilediğini 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş ve 28 Şubat 2023 Hatay depremleri çerçevesinde incelemektir. Deprem ülkenin acı bir gerçeği olduğundan bankacılık sektörünü nasıl sekteye uğrattığı incelenmeli ve gerekli tedbirler alınmalıdır. Bu dönem projesi, depremlerle ilgili yapılan çeşitli çalışmalara dikkat çekmeyi ve bu konudaki araştırmaların ve farkındalığın artmasını umarak hazırlanmıştır.

3.2. Literatürde Daha Önce Türkiye’de Meydana Gelen 1999 Gölcük Depreminin Bankacılık Sektörüne Olan Etkilerinin İncelenmesi

1999 Gölcük (Marmara) depreminin ülkenin ekonomik durumunu nasıl değiştirdiği ve ne gibi etkilerinin olduğu 2002 yılındaki “Doğal Afetlerin Ekonomik Performans Üzerine Etkisi: 1999 Yılında Türkiye’de Meydana Gelen Depremler ve Etkileri” (Albeni & Aktürk, 2002) adlı araştırmada deprem öncesinde ve sonrasında bulunan ekonomik verilerle ortaya konmuştur. Bu çalışmada ihracat ve ithalat, imalat, tarım, turizm, sağlık ve eğitim olmak üzere 7 başlık altında depremin yol açtığı ekonomik hasarlar detaylı bir şekilde incelenmiş, aynı zamanda depremin yol açtığı mali sonuçlar da oluşan tahribatı ortadan kaldırmak için yapılan harcamalar, kamu kurumlarında ve bankalarda meydana gelen zararlar, yerel yönetimlerin yaptığı destekler ve harcamalar, yardım kuruluşlarından gelen destekler çerçevesinde incelenmiştir. Sonuca bakıldığında deprem öncesindeki

ekonomik duruma göre deprem sonrasının çok daha kötü olduğuna ulaşılmış ve depremin meydana getirdiği zararları en aza indirecek öneriler geliştirilmiştir.

Türkiye’de 1999 depreminden sonra Bankacılık sektöründe 9 milyon dolarlık bir zarar meydana gelmiştir. Deprem sonrasında hazine bonoları ve devlet tahvillerinin yıllık faizinin yüzde 32’den satılması bankaları çok zor durumda bırakmıştır. Bunun sonucu olarak bazı bankaların kapanması ve zarar etmesi gibi olumsuz sonuçlar ortaya çıkmıştır. O dönemde ekonomi birçok açıdan zarar almıştır. 2000 yılı hasarsız atlatıldıktan sonra bankalara bundan sonraki süreçte risk kontrol zorunluluğu getirilmiştir (Apak, 2019).

3.3. Araştırma Soruları

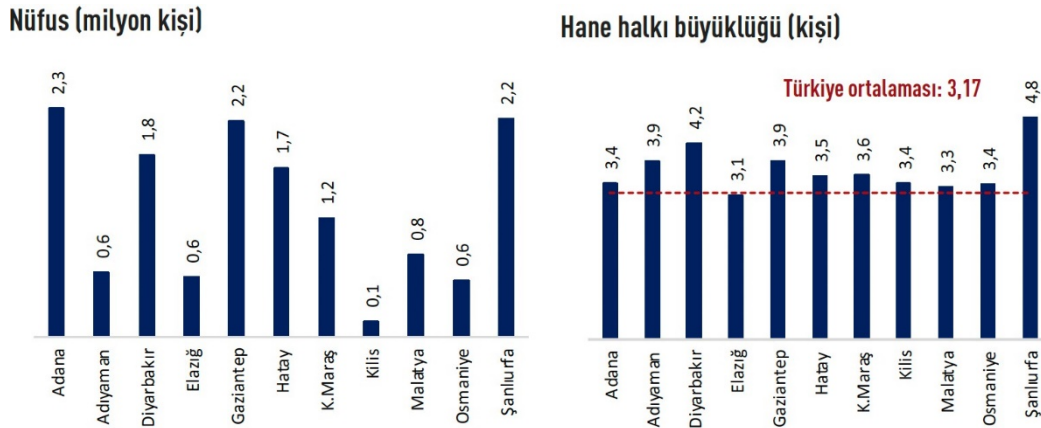
Bu araştırmanın temel araştırma sorusu, *"Türkiye’deki depremler bankacılık sektörü ve uygulamalarını nasıl etkilemektedir?"* şeklinde belirlenmiştir. Bu temel soruyu yanıtlayabilmek adına belirlenmiş olan yan araştırma soruları ise şunlardır:

- I. 6 ve 28 Şubat 2023 depremleri Türkiye ekonomisini nasıl etkilemiştir?
- II. Türkiye’de 6 ve 28 Şubat 2023 depremleri sonrası bankacılık sektöründe ne değişiklikler yaşanmıştır?
- III. Türkiye’de depremler bankacılık faaliyetlerinin devamlılığını nasıl zorlaştırmaktadır?
- IV. Türkiye’deki depremler sonrasında bankacılık faaliyetlerinin sürdürülebilirliği nasıl sağlanabilir?

4. TÜRKİYE EKONOMİSİ İÇİNDE DEPREM BÖLGESİNİN KONUMUNUN İNCELENMESİ

4.1. Nüfus ve Hane Büyüklüğü Bakımından İncelenmesi

Hatay, Kahramanmaraş, Adana, Adıyaman, Elazığ, Gaziantep, Kilis, Malatya, Osmaniye, Şanlıurfa ve Diyarbakır illerinden oluşan afet bölgesi ilan edilen bölge, Türkiye ekonomisinde önemli bir konuma sahiptir. Bu illerde yaşayan nüfus, TÜİK verilerine göre 14,1 milyon kişiyi bulmakta ve bu da ülke nüfusunun %16,5'ini temsil etmektedir. Bölgedeki hanelerin toplam sayısı 3,6 milyon olup bu değer Türkiye genelinden daha yüksektir. Elazığ hariç bölgedeki tüm iller bir hanede yaşayan toplam kişi sayısında (hane halkı büyüklüğü) Türkiye ortalamasının üstündedir. Bölgedeki en kalabalık hanelere sahip illeri Şanlıurfa, Diyarbakır, Gaziantep ve Adıyaman oluşturmaktadır (TEPAV, 2023).

Kaynak: (DÜNDAR, 2023)

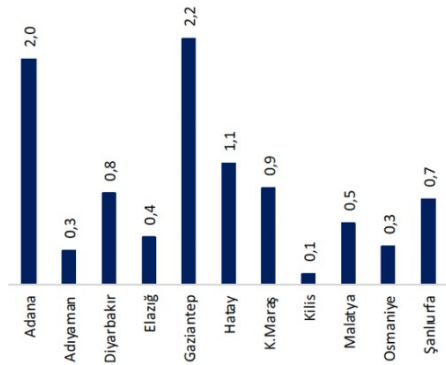
Şekil 1: Deprem Bölgesinde Nüfus ve Hane Halkı Büyüklüğü

4.2. Milli Gelire Olan Katkıları ve Dış Ticaret Payı Açısından İncelenmesi

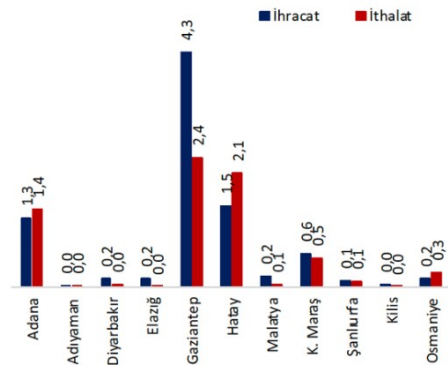
Deprem bölgesi ilan edilen 11 ilin milli gelire olan katkısı %9,3 iken, ihracattaki payı %8,4 olarak veriye dökülmüştür. Bu illerin arasında yıkımın en büyüğünü Adıyaman,

Hatay, Kahramanmaraş ve Malatya yaşanmıştır. Bu illerin GSYİH payı %2,8'dir. Dış ticaret verilerini inceleyecek olursak da bölgenin 2022 yılındaki ihracat payı %8,6, ithalat payı ise %7 olarak belirtilmektedir. Bölgenin ihracatının yarısının Gaziantep tarafında meydana geldiği ve diğer yüksek ihracat hacmi olan illerin Hatay ve Adana olduğu sonucuna varılmaktadır. İthalat tarafında ise benzer şekilde Gaziantep ve Adana öne çıkmaktadır (TEPAV, 2023).

Milli gelir payı (2021, %)

Dış ticaret payı (2022, %)

Kaynak: (DÜNDAR, 2023)

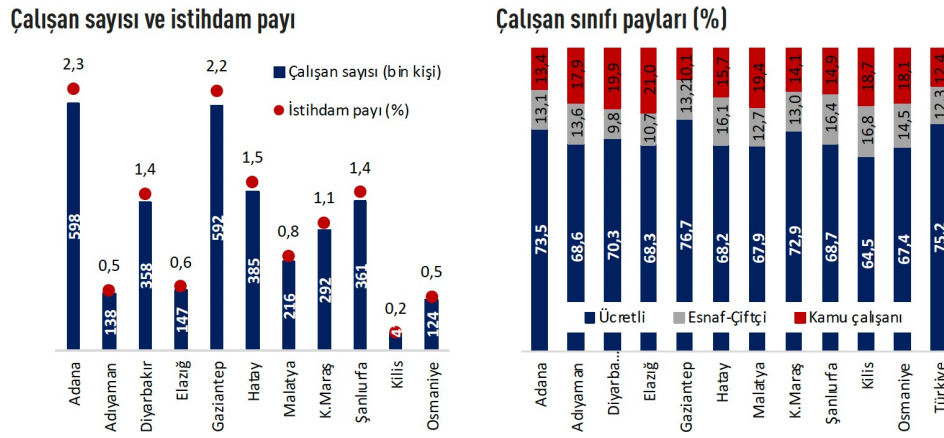
Şekil 2: Deprem Bölgesi İllerinde Milli Gelir ve Dış Ticaret Payı

4.3. Çalışan Sayısı ve Çalışan Sınıfın İstihdam Payı Açısından İncelenmesi

Depremden etkilenen bölgenin istihdamı farklı sektörlerde çalışan yaklaşık 4 milyon işçiden oluşmaktadır. Bu sektörler çoğunlukla ticaret, tarım üretimi, imalat ve düşük katma değerli hizmetlerdir. Aynı zamanda yaklaşık 150 bin işveren ve 600 binden fazla çalışan da bu bölgede işgücünü oluşturmaktadır. Depremin bu sektörlerdeki işçilere ve işletmelerde meydana getirdiği zarar ciddi bir seviyededir. Depremin etkileri nedeniyle yaklaşık 220 bin işyeri artık kullanılamaz duruma gelmiştir. (ILO, 2023)

Gelirde meydana gelen kayıplar da ekonomik faaliyetlerin geçim kaynaklarını etkilemesi sonucunda oluşmuştur. Afet bölgesinde 3,2 milyon kayıtlı çalışan bulunmakta, bu da ülkenin toplam istihdamının %2,3'üne denk gelmektedir.

Bölgedeki istihdam incelendiğinde 2022 yılı sonu itibarıyla afet bölgesinin sigortalı çalışan sayısının 2,3 milyon, kamu çalışanı sayısının 495 bin, çiftçiyle esnaf sayısının 437 bin olduğu görülmüştür. Ülke istihdamına göre çiftçi-esnaf ve kamu çalışanı sayılarının oranının deprem bölgesinde daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır (TEPAV, 2023).

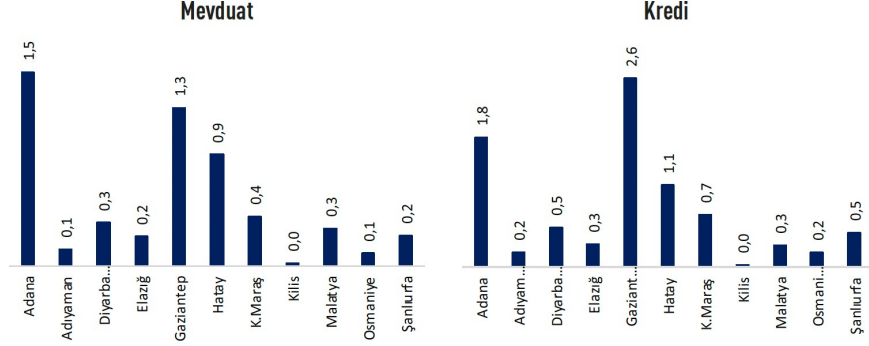
Kaynak: (DÜNDAR, 2023)

Şekil 3: Deprem Bölgesi İllerinde Çalışan Sayısı ve Çalışan Sınıfın İstihdam Payları

4.4. Mevduat ve Kredi Kullanımları Açısından İncelenmesi

Bankacılık sektörü açısından afet bölgesi ilan edilen 11 ilde bulunan vatandaşlarımızın ne kadarının mevduat ve kredi ürünü kullandığı, diğer bir ifadeyle banka hesabı bulunan mevduat sahipleri ve kredilerin kullanım yoğunluğunun analiz edilmesi de önem taşımaktadır. Yapılan analizler sonucunda bu illerin bankacılık sektöründeki toplam mevduat sayısının yüzde 5'ine denk geldiği, kredi kullanım mevcudunun ise ülkede toplam kullanılan kredi miktarının yüzde 8'ine ulaştığı ortaya konulmuştur. Deprem bölgesinde kredi kullanımını mevduat sahibi olmaktan daha yaygın bir uygulamadır. Bölge

halkı ağırlıkla tarımla geçindiği için tarımsal kredi ürününü sıkça kullanmaktadır. Bu da bankacılık uygulamalarının ülke ekonomisinin sürdürülebilirliği açısından dikkate değer olduğunu göstermektedir (TEPAV, 2023).

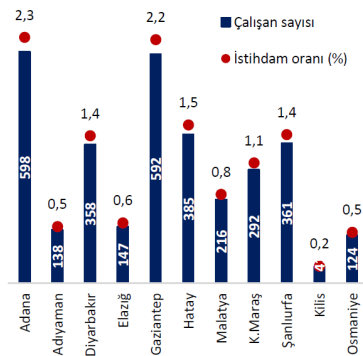
Kaynak: (DÜNDAR, 2023)

Şekil 4: Deprem Bölgesi İllerinde Mevduat ve Kredi Kullanımları

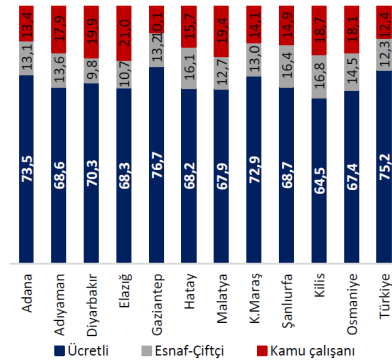
4.5. Şirketler Ölçeğindeki Payı Açısından İncelenmesi

Bankacılık sektörü ve ekonomik açıdan deprem bölgesinde yer alan şirketlerin ve çalışan sınıfın paylarına da bakmamız önem arz etmektedir. Deprem bölgesinde yer alan kayıtlı şirket sayısı 220 bindir. Bu sayı ülke genelinin yaklaşık yüzde %10'u anlamına gelmektedir. İstihdamın sürekliliğinin sağlanabilmesi için bu bölgelerde ekonominin hızlıca düzelmesi elzemdir. Bu şirketlerin yarısından çoğu ise Gaziantep ve Adana'da yer almaktadır. Bu illeri Hatay ve Diyarbakır takip etmektedir (TEPAV, 2023).

Çalışan sayısı ve istihdam payı

Çalışan sınıfı payları (%)

Kaynak: (DÜNDAR, 2023)

Şekil 5: Deprem Bölgesi İllerinde Şirketlerin Payları

5. KAHRAMANMARAŞ VE HATAY DEPREMLERİNİN EKONOMİYE OLAN ETKİSİ

Deprem etkilediği bölge yapılmış olan analizlerde de görüldüğü üzere ülke ekonomisi içerisinde önemli bir yere sahiptir. Bu yüzden meydana gelen bu felaket bölgenin işgücünü, üretim faaliyetlerini ve sermayesini olumsuz yönde etkilemiştir.

Deprem felaketi sonrasında meydana gelen hasarla birlikte ortaya çıkan maliyet oldukça yüksektir. Depremzedeler için yeni yapılacak konutlar, yıkılan kamu binaları ve özel yapılar, zarar gören yolların ve ulaşım ağlarının onarılması gibi konular bu maliyetlerin kapsamındadır. Hizmet sektöründe satışların gerilemesi, yıkım sonrası oluşan hasarların maliyeti gibi zararlar dolaylı maliyetler arasındadır. Ekonomi üzerinde uzun süre bu dolaylı maliyetlerin etkileri devam edecek gibi görünmektedir. Deprem gibi bir doğal afetin ardında oluşturacağı doğrudan maliyetleri azaltmaya yönelik olan önlemler, ortaya çıkacak dolaylı diğer maliyetlerin de en aza indirgenmesini sağlayacaktır. Bu nedenle doğal afetlerin meydana getirdiği negatif tahribatlar enflasyon, milli gelirden düşüş yaşanması, istihdamın azalması, hizmet sektöründe daralma, üretimin yavaşlaması ve aksaması, kur artışı, cari açık oluşması, kamuda borç artışı gibi başlıklar altında sıralanabilir. Bu hasarlar ekonomi üzerinde kısa, orta ve önlem alınmazsa uzun vadede negatif sonuçlar doğurmaktadır (ŞEN, 2023).

Deprem bölgesinde hizmet sektörü durma noktasına gelmiş olup bölgenin almış olduğu maddi ve manevi ağır hasar sonucunda ülke kaynakları deprem bölgelerine aktarılmış ve bu da ekonomide bir yük oluşturmuştur. Bankacılık sektörü de bu oluşan yük sonucu zarar gören sektörlerin başında gelmektedir. Bu zararları iki başlık altında toplayabiliriz.

5.1. Deprem Bölgesinde Hizmet Sektörünün Aldığı Hasarın Ekonomiye Olan Yansımaları ve Ülke Ekonomisinin Toparlanmasının Beklenen Süreci

Depremler sonrası birçok alanda tesisler ve kurumlar iş yapamaz hale gelmiş, ulaşım, sağlık, haberleşme gibi hizmet sektörleri durma noktasına gelmiştir. Depremlerden sonra hızlıca bu hasarlar onarılmaya çalışılmış, organize sanayi bölgeleri, büyük ölçekli üretim merkezleri daha kısa bir sürede ayağa kaldırılırken, hizmet sektöründe yer alan tarım ve hayvancılık tesisleri, tarımsal üretim alanları, bahçe ve seralar, konutlar, üretim binaları, iş yerleri, ticaret merkezleri gibi üstyapı tesislerinin onarılması daha uzun bir süre alacaktır. Buraların ayağa kaldırılması daha zordur, çünkü daha ciddi zararlar almışlardır.

Hem yakınlarını kaybedip psikolojik olarak zor bir sınav veren hem de beslenme, giyim, hijyen, sağlık hizmetlerinden mahrum kalarak temel ihtiyaçlarını karşılamakta zorlanan bölge halkı ve nüfusun önemli bir ölçüdeki bölümü çevre illere ya da büyükşehirlere göç etmek zorunda kalıp, doğup büyüdüğü yerleri terk etmek zorunda kalmışlardır. Bu da bölgedeki işgücünün düzeltilmesini ve deprem öncesi haline getirilmesini iyice zorlaştırmıştır.

Deprem bölgesinin eski haline getirilmesi için bölgeye yapılan taşıt, ekipman ve teknik personel aktarımı çok etkili rol oynamıştır. Ancak ekonomik faaliyetlerin eski hızına dönmesi o kadar kolay ve hızlı olmamıştır. Çalışanların moral ve motivasyonlarının yerine gelmesi için uzun süre gerekmektedir. Bunun için konteyner kentlerde depremzedelere yönelik seminerler, programlar, kültürel etkinlikler, çocuklar için eğitici kurslar ve faaliyetler düzenlenmiştir. Çünkü yaşanan ağır bir travmadır, bölge halkının her şeyden çok zamana ihtiyacı bulunmaktadır, depremzedelere bu yönde yapılacak psikolojik destekler de ekonominin hızlıca düzelmesinde etkili olacaktır. Öncelikle

barınma ihtiyacının hızlıca giderilmesi ile normal yaşama dönüş hızlanacak, böylece bölge dışına göç etmek zorunda kalan nüfusun önemli bir bölümü doğup büyüdükleri ama terk etmek zorunda kaldıkları memleketlerine geri döneceklerdir, bu da ekonominin düzelmesini hızlandıracaktır.

5.2. Deprem Bölgesine Aktarılan Kaynakların Ülke Ekonomisinde Meydana Getirdiği Zarar

Deprem bölgesinin almış olduğu ekonomik hasarı ortadan kaldırmak için deprem bölgesi dışından gelen çevre illerin, başta İstanbul, Ankara, İzmir gibi büyükşehirlerin, devlet kurumlarının, özel kurumların ve hayırseverlerin bölgeye yaptıkları ekonomik destekler çok etkili olmuştur. Ancak bu ekonomi üzerinde bir yük oluşturmuş ve ülke ekonomisinin normal seyrine dönmesinin vakit alacağını göstermiştir.

Tablo 1: Deprem Hissaplanan Toplam Maliyeti

Toplam Maliyet Tahmini (1)	Milyar TL	Milyar USD	GSYH Oranı
Acil Harcama	128,0	6,8	0,6
Kamu Kesimi Hasar Tahmini (2)	242,5	12,9	1,1
Özel Kesim Hasar Tahmini (3)	222,4	11,8	1,0
Konut Zarar Tahmini (Acil Yıkılacak+Yıkık+Ağır ve Orta Hasarlı Konut)	1.073,9	56,9	5,0
Ev içi Eşya Maliyeti	58,5	3,1	0,3
Hafriyat Maliyeti (100-120 milyon Metreküp)+Konkasör (Kamu+Özel)	41,9	2,2	0,2
Özel Motorlu Araç Hasarı (4)	6,1	0,3	0,0
Ara Toplam	1.773,2	94,0	8,2
Motorlu Taşıt Sigorta Ödemesi Maliyeti (4)	1,2	0,1	0,0
DASK (5)	36,4	1,9	0,2
Esnaf Gelir kaybı (6)	13,9	0,7	0,1
GSYH Çıktı Kaybı (7)	130	6,9	0,6
Genel Toplam	1.955	103,6	9,0

Kaynak: (Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2023)

T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı 2023 Kahramanmaraş ve Hatay Depremleri raporunda depremin ülke ekonomisine verdiği zararın sigortacılık sektörünün yaşamış olduğu gelir kaybının ve esnafın yaşamış olduğu zararların da dikkate alındığı zaman yaklaşık olarak 100 milyar dolara ulaşan bir maliyet olduğunu açıklamış ve bu hasarın ülkemizin toplam milli gelirinin yüzde 9'una denk geldiğini ortaya koymuştur (SBB, 2023).

Tablo 1'de görüldüğü gibi 94 milyar dolarlık bir maliyet ülke ekonomisi tarafından deprem bölgesi ilan edilen bölgeye aktarılan ve tekrar yerine konulacak olan kaybı göstermektedir. 6,9 milyar dolarlık miktar ise bu afet meydana gelmemiş olsaydı deprem bölgesinin ülke ekonomisine yapacak olduğu katkıyı bir başka deyişle milli ekonominin mahrum kalacağı tutarı ifade etmektedir. Bu ülke ekonomisine ciddi bir maliyet oluşturacaktır (DUMAN, 2024).

6. KAHRAMANMARAŞ VE HATAY DEPREMLERİNİN BANKACILIK SEKTÖRÜNE ETKİSİ VE DEPREM SONRASINDA BANKACILIK UYGULAMALARININ SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİNİN İNCELENMESİ

Bankacılık faaliyetlerinin kesintisiz bir şekilde devam edebilmesi için deprem bölgesine hızlıca mobil bankalarını gönderilmiştir. Şubelere erişimin zorlaştığı alanlarda mobil bankalar yardımıyla depremzedelerin bankacılık ihtiyaçlarının devam ettirilmesi sağlanmıştır.

Depremler sebebiyle birçok şubenin hasar aldığı tespit edilmiş, bölgede sık aralıklarla meydana gelen internet kopmaları ve elektrik kesintilerinin ATM ve ayakta kalan şubelerin işlerini aksattığı belirlenmiştir. Bu nedenle depremden sonraki ilk saatlerde bankalar, halkın ihtiyaçlarına cevap verebilmek için, depremin gerçekleştiği alanlarda ve çevrelerinde çalışamaz halde bulunan ATM'lerin yerine mobil ATM'lerini afet alanlarına getirmiştir.

Kaynak: AA, Nisan 2023 (URL-6)

Şekil 6: Kahramanmaraş'ta Bölgeye Getirilen Mobil Bankalar

Türkiye Bankalar Birliği, deprem bölgesindeki 11 ilde faaliyet gösteren bankaların şube, ATM ve diğer hizmet birimlerinin güncel verilerini kamuoyuna iki haftada bir düzenli olarak açıklamış ve depremzedelerin bilgiye erişimini kolaylaştırmıştır. Depremzedeler açıklanan veriler aracılığıyla kendi konumlarına yakın mobil bankalara ulaşabilmiş ve mağduriyetleri giderilmiştir.

Depremlerden etkilenen 11 il içinde en çok şubeye sahip olan bankalarda 175 şube ile Ziraat Bankası başta yer almaktadır. Depremler sonrasında yaşanan hasarın etkisiyle Ziraat Bankası, bölgede toplamda 161 şube ile hizmet verebilmekte, bunların 11'i ise mobil şube olarak çalışmaktadır. Ayrıca, bankanın 612 adet ATM'si de çalışabilir durumda bulunmaktadır (URL-4, 2023)

Deprem bölgesi içinde bulunan hiçbir bankamatikten işlem ücreti alınmamasına karar verilmiştir. Böylece depremzedeler ulaşabildikleri en yakın bankamatiklerden bankacılık işlemlerini gerçekleştirebilmektedir.

Kaynak: AA, Nisan 2023 (URL-6)

Şekil 7: Deprem Bölgesindeki Konteyner Bankalar ve Mobil ATM'ler

Kaynak: AA, Mart 2023 (URL-7)

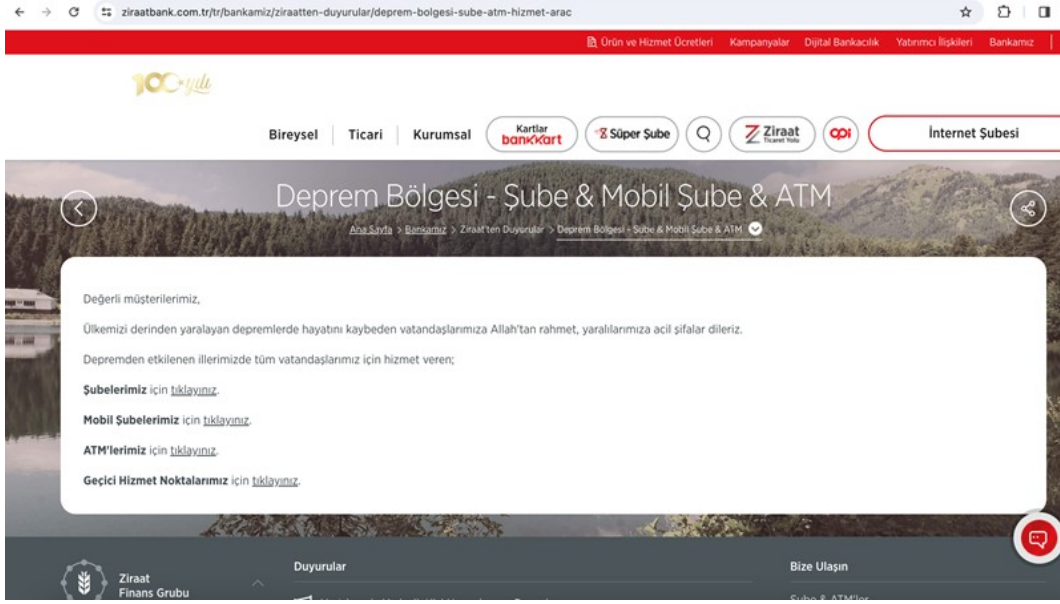
Şekil 8: Deprem Bölgesindeki Mobil ve Gezici Şubeler

Depremzedelerin maaşlarını kimliklerini gösteren ya da kimlik yerine geçebilen herhangi bir belge ile alabilmeleri sağlanmış, ihtiyaçlarını hızlıca giderebilmeleri, ödemelerini kolay bir biçimde gerçekleştirmeleri amaçlanmıştır.

Kimliğine erişemeyen depremzedelerin kimliklerini E-Devlet üzerinden hızlıca ve ücretsiz olarak çıkarmaları sağlanmış, kimlik ya da kimlik yerine geçen herhangi bir belgeye erişemeyen banka müşterisi depremzedelerin maaşlarının ödenmesi ve talep ettikleri diğer bankacılık uygulamalarına da kendi beyanları doğrultusunda erişimleri kolaylaştırılmıştır.

Depremzedelere ödemesiz dönem geçirebilme imkanı tanınmış, herhangi bir belgeye erişemedikleri için gelir düzeyini net olarak ilgili resmi kurumlara sunamadıkları durumlarda kredi kartlarının limitinin 5 bin TL olarak belirlenmesi kararı alınmıştır.

Çoğu kamu bankası ve özel banka internet sitelerinde mobil şubelerinin, mobil ve depremden az hasar aldığı için çalışabilir durumda olan bankamatiklerinin konumlarına dair güncel bilgileri düzenli aralıklarla yenileyerek kamuoyuyla paylaşmaya başlamıştır.

Kaynak: (URL-9)

Şekil 9: Ziraat Bankası Tarafından Yayınlanan Deprem Bölgesindeki Şube ve ATM'lerin Yerleri

The screenshot shows the Ziraat Katılım website with a table titled "Afet Bölgesi Şube, ATM, Mobil Şube Adres ve Çalışma Bilgileri". The table has five columns: "Şube/Mobil Şube", "Durum", "İl", "İlçe", and "Adres". The table lists six branches and their details.

Şube/Mobil Şube	Durum	İl	İlçe	Adres
Ceyhan Adana	Hizmet veriyor.	ADANA	Ceyhan	Büyükkırım Mah. Atatürk Cad. No: 293 Ceyhan / Adana
Turgut Özal Bulvarı Adana Şubesi	Hizmet veriyor.	ADANA	Çukurova	Güzelyalı Mahallesi, Turgut Özal Bulvarı, No:92/C Çukurova/ADANA
Adana Şubesi	Hizmet veriyor	ADANA	Seyhan	Tepebağ Mah. Abidinpaşa Cad. No:11 Seyhan/Adana
Barkal Adana Şubesi	Hizmet veriyor	ADANA	Seyhan	Onur Mah. Turhan Cemal Beriker Bul. Kıza İş Merkezi Sitesi A3 Blok No:437/2B Seyhan/ADANA
Çukurova Ticari Şubesi	Hizmet veriyor	ADANA	Seyhan	Tepebağ Mah. Abidinpaşa Cad. Ziraat Katılım Blok No:11 Seyhan/Adana
Diclekent Diyarbakır Şubesi	Hizmet veriyor	DIYARBAKIR	Kayapınar	Medya Mah. Diclekent Bul. HMT Plaza 21 Sitesi No: 130CE Kayapınar /

Kaynak: (URL-10)

Şekil 10: Ziraat Katılım Bankası Tarafından Yayınlanan Deprem Bölgesindeki Şube ve ATM'lerin Yerleri

7. DEPREM SONRASI RESMİ KAYNAKLARIN ALDIĞI KARARLAR

Deprem felaketinden sonra birçok resmi kurum bankacılık sektörünün sağlıklı bir şekilde işleyebilmesi için birtakım kararlar almıştır. Bu kurumlar:

- Türkiye Bankalar Birliği
- Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu
- Tarım ve Orman Bakanlığı
- Gelir İdaresi Başkanlığı
- Ticaret Bakanlığı
- Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri

TBB depremin hemen ardından 6 Şubat 2023'te depremden etkilenen banka müşterileri için yönetim kurulu kararı almış ve bunu hızlıca kamuoyuna duyurmuştur (URL-3, 2023).

Bu kararın maddelerini listeleyecek olursak:

- Deprem sonrasında ödeme gücü zarar gören, ekonomik olarak kötü etkilenen banka müşterileri eğer isterlerse ödemesi gelmiş ya da 6 içinde gelecek olan borçlarını 6 ay sonrasına erteleyebileceklerdir.
- Deprem mağduru banka müşterilerine ödemeleri konusunda yardımcı olunacak, zorluk çıkartılmayacaktır. Talepleri olursa finansman desteği ve kolaylığı sağlanacaktır.
- Olağanüstü hal ilan edilen bölgelerde yer alan ikametgahı ya da çalıştığı yer adresi bu bölgelerde yer alan banka müşterileri kredilerinin ödenmesi, çek ve senet işlemleri için Risk Merkezi'nin mücbir hal dönemi düzenlemelerine tabi olacak ve bu konuda Risk Merkezi üyeleri önceden bilgilendirilecektir.

- Depremzedeler doğal afet dolayısıyla olan mağduriyetlerini belgeli olarak bankalara bildirip, taleplerini bankalara iletebileceklerdir.

Resmi kurumlar tarafından alınan diğer bazı kararlar da şöyledir:

- BDDK'nın depremden sonra gerçekleştirdiği ikinci kurul toplantısında aldığı karara göre olağanüstü hal ilan edilen afet bölgesinde depremzedeler kredi kartlarının asgari ödeme tutarları ne olursa olsun dönem borçlarının yüzde 20'sini ödeyeceklerdir. Asgari ödeme limitleri dikkate alınmayacaktır.
- TBB'nin depremden sonra yaptığı ikinci yönetim kurulu toplantısında aldığı karara göre üye işyerleri 2023 yılı boyunca POS ücreti ödemeyeceklerdir. İlaveten depremden sonra bulunamayan POS'lar için de üye işyerlerinin bir ücret ödemesi istenmeyecektir.
- Tarım ve Orman Bakanlığı, tarım ve hayvancılık sektöründe çalışan depremzedelere destek olmak amacıyla, T.C. Ziraat Bankası A.Ş. ve Tarım Kredi Kooperatiflerinden alınmış kredilerin borçlarının ertelenmesine karar vermiştir.
- Afet bölgesi ilan edilen bölgelerde yaşayan ve ödeme yapamayacak durumda olan depremzedelerin konut, taşıt ve tüketici kredilerinde daha önce BDDK tarafından belirlenmiş olan sürelerin geçerli olmamasına ve tarihlere bankaların karar vereceği ödemesiz dönemler olabilmesine karar verilmiştir.
- TBB'nin aldığı karara göre Deprem bölgesindeki illerde ticari işletmelerin kredi borçlarının ve taksitlerinin faizsiz bir şekilde 1 ay ertelenmesine olanak sağlanmıştır.
- Haciz ve icra gibi idari uygulamaların sistemli bir şekilde işleyebilmesi amacıyla çıkartılmış olan Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi çerçevesinde alınan karara göre alacakların tümü için takip başlatılmaması, haciz uygulanmaması, icra ya da satış

gibi depremzedenin zor durumda kalacağı işlemlerin yapılmamasına karar verilmiştir.

- TCMB tarafından AFAD ve Kızılay başta olacak şekilde yardım kuruluşlarına yapılan bağışlar için TBB ve TKBB üyesi olan bankalara bildirim gönderilerek, bu yardım kuruluşlarının hesaplarına yapılacak para transferlerinde transfer ücreti alınmaması yönünde karar verilmiştir (URL-13).
- TCMB tarafından deprem bölgesi ilan edilen bölgede (Adana, Adıyaman, Diyarbakır, Hatay, Gaziantep, Kahramanmaraş, Kilis, Malatya, Osmaniye, Şanlıurfa illeri) kurulmuş olan firmaların reeskont kredileri ve yatırım taahhütlü avans kredilerinin geri ödeme vadelerinin sürelerinin uzatılmasına karar verilmiştir (URL-13).
- Hazine ve Maliye Bakanlığı kararıyla 2023 yılında ödenmesi gereken MTV ikinci taksitinin ödeme süresi uzatılmıştır.
- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı kararıyla BAĞ-KUR sigortalısı olan depremzedelerin 6 Şubat 2023 tarihinden önce süresi dolan prim ödemelerinin borçları ile 2023 yılının ilk 6 ayına ait prim borçlarına gecikme faizi ve cezası uygulamadan 31.08.2023 tarihine kadar ertelenmesine karar verilmiştir. Deprem felaketinden önce tahakkuk eden ama ödeme süresi olağanüstü hal tarihinden sonraya denk gelen her türlü verginin, cezanın ve gecikme faizlerinin ödeme tarihi ertelenmiştir (URL-14).

8. DEPREM SONRASI BANKACILIK FAALİYETLERİ VE EKONOMİK SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİN UZUN VADELİ ÖNGÖRÜSÜ

Ekonomik sürdürülebilirliğin sağlanması ve bankacılık faaliyetlerinin devam edebilmesi için bölgenin hızlı bir şekilde yeniden yapılandırılması gerekmektedir. Deprem sonrasında elde edilen verilerin analiz edilmesiyle Kahramanmaraş ve Hatay depremlerinin yol açtığı hasarın ülke ekonomisinde meydana getireceği toplam yükün yaklaşık 104 milyar dolar olacağı öngörülmektedir. (URL-8) Yapılan araştırmalar bu yeniden yapılanmanın 5 sene süreceğini ve yaklaşık 150 milyar dolar gibi bütçeyle olabileceğini ortaya koymuştur. (Burcu Aydın Özudođru: TEPAV, 2023)

Deprem bölgesi, yüzölçümü açısından ülkenin %10'una denk gelmektedir ve deprem bölgesi ülke nüfusunun yaklaşık yüzde %16'sıdır. TÜİK'in açıkladığı verilere göre ülke nüfusunun artış hızı depremden sonra yavaşlamaya başlamış, ekonomik şartların bozulması da bölgenin kendine gelmesini geciktirmiştir. EBRD (Avrupa Yeniden Yapılanma ve Gelişme Bankası) yaptığı analizler sonrasında bu bölgenin en büyük geçim yolunun tarım olduğunu ve tarımsal üretimle ülkenin milli gelirine %15 katkıda bulunduğunu belirtmiştir (TTB, 2023).

Kahramanmaraş ve Hatay depremleri ve sonrasında olan artçı depremlerin en çok zarar verdiği alanlar tarımsal üretim alanları, bölgenin seraları ve hafif imalat yerleridir. Avrupa Yeniden Yapılanma ve Gelişme Bankası'nın yaptığı değerlendirmeye göre depremin ülke ekonomisine olumsuz etkileri GSYİH'de ortaya çıkacak olan kayıp ile görünür olacaktır.

ABD yatırım bankası Morgan Stanley, sadece konut için gereken maliyetlerin yaklaşık 38 milyar dolara ulaşacağını ifade ederken, JP Morgan, evlerin ve altyapının yeniden inşasının tahmini maliyetinin 25 milyar dolar civarında olacağını belirtmiştir. Kamu ve özel inşaat faaliyetlerinin gelecek 3 yıl içinde artması, toplam finansal ihtiyacının %80'den fazlasını oluşturması beklenen bir gerçektir (URL-11).

Tablo 2: Depreme Yönelik Harcamalar İçin 5 Yıllık Tahmini Maliyet (Milyar \$, 2023 Değerleri)

Maliyet (Milyar \$)	2023	2024	2025	2026	2027	TOPLAM
İnşaat Maliyetleri	22	24	20	13	9	88
Mal Kayıpları	5	12	12	5	1	35
Geçici Barınma	4	1	0	-	-	5
Hanehalkı Destekleri	8	4	2	-	-	14
İstihdam Destekleri	3	2	1	-	-	6
TOPLAM	41	43	34	18	10	147

Kaynak: Özüdoğru, B.A., TEPAV (2023, 3).

Depremden etkilenen illerde meydana gelen can ve mal kayıplarının yanında Tablo 2’de görüldüğü gibi geçici barınma yerlerinin kurulması, konut yapılanması, onarım, yenileme, yeniden yapma gibi inşaat maliyetlerinin Türkiye’nin ekonomisi üzerinde uzun vadede önemli ölçüde olumsuz etkilerinin devam edeceği görülmektedir. Depremzedelere yapılacak destek ödemeleri de ekonomi üzerinde etkili olacaktır ancak deprem nedeniyle yakınlarını kaybeden, mal ve iş gücü kaybı yaşayan insanların, bölge ve ülke ekonomisinde yaşanan iyileştirme ve büyümeden de doğal olarak faydalanmaları çok mümkün olmayacaktır. Hem psikolojik hem de maddi olarak zorlanan bölge halkını memleketlerine geri döndürerek, bölgenin ekonomisinin düzelmesi ilk hedeflenen olacaktır ancak bu da bölgenin onarılması ile mümkün olabilecektir.

Deprem bölgesinin ekonomik sürdürülebilirliği ilk olarak tarımsal üretimin ve imalat sanayisinin onarılmasıyla daha sonra bölgenin iktisadi faaliyetlerini iyileştirme çalışmalarıyla, hizmet sektörünün emek talebinin gerçekleştirilmesiyle sağlanabilecektir (SBB, 2024). Bölge halkının deprem bölgesinin onarılması ile göç ettiği büyükşehirlerden geri dönerek yaptıkları işleri tekrar canlandırmaları ile afet bölgesinin ekonomisi düzleşme çıkabilecektir. Bunlar için de finansmana ve bankalardan kredi alınmasına ihtiyaç duyulmaktadır. RBC BlueBay Asset Management'tan Türkiye analisti Timothy Ash, Türkiye'nin yeniden yapılanma çalışmalarını finanse edebilmek için krediye ihtiyacı olduğunu, bunun da belli miktarda dış finansman ihtiyacı doğuracağını ifade etmiştir. (URL-11)

Kredi bir bankacılık uygulamasıdır, doğal olarak bu konudaki ekonomik öngörülerin büyük bir kısmı bankacılık sektörü ile doğrudan ilişkili olacaktır ve hızlı bir şekilde çözüme kavuşması gerekmektedir. Bankacılık sektörünün sekteye uğraması deprem bölgesinin ekonomik sürdürülebilirliğinin sağlanmasını da geciktirecektir.

9. SONUÇ

Depremler meydana geldiği ülke ekonomisini ciddi şekilde etkileyen doğal afetlerdir. Bankacılık sektörü de ekonomi ile doğru orantılı olarak ilerlemektedir. Bu nedenle 2023 Kahramanmaraş ve 28 Şubat 2023 Hatay depremlerinin bankacılık sektörü üzerinde olumsuz etkileri bulunmaktadır. Bu olumsuz etkiler arasında, bankacılık faaliyetlerinin devamlılığının zorlaşması, bankaların altyapılarının zarar görmesi, bölgedeki varlık kaybı nedeniyle azalan mevduatlar ve kredilerin geri ödenmesinin güçleşmesi ön plana çıkmaktadır.

Ayrıca, depremin doğrudan etkisiyle Türkiye'nin 2023 büyüme tahmininin daha düşük olması da bankacılık sektörünü ve dolayısıyla ekonomiyi olumsuz etkilemektedir. Bu nedenle, gerekli düzenlemeler yapılmalı ve bankacılık sektörünün kesintiye uğramadan devam etmesi sağlanmalıdır. Bunun yolu da depreme dayanıklı binalar ve altyapılar kurulmasından geçmektedir. Çünkü deprem sonrası yıkılan yerlerin yeniden yapılanması, inşaat ve geçici barınma yerlerinin maliyetleri ayrıca halkın yaşam standartlarını korumak amacıyla depremzedelere verilecek hane bazındaki doğrudan ve dolaylı destekler ülkenin ekonomisine büyük bir yük getirmektedir. Deprem nedeniyle ekonomik faaliyetlerde meydana gelen duraksamanın, büyüme üzerindeki negatif etkisi de yine dolayısıyla bankacılık sektörünü olumsuz olarak etkilemektedir. Eğer deprem için ülkesel çapta ilave önlemler alınmazsa her seferinde aynı sonuçlarla karşılaşılması kaçınılmazdır.

Afet konusunda AFAD'ın Afet Bakanlığı kurulmasına ilişkin çalışmaları depreme ilişkin en önemli soyut adımlardan biri olacaktır. Bunun hayata geçirilmesi bundan sonra bu kadar büyük bir çapta depremin zararlarını azaltabilmemiz ve ekonomimizin en az hasarı alabilmesi açısından önemlidir. Bu konuda Bilim Akademisi Kurucu Üyesi Yer Bilimci

Prof. Dr. Naci Görür, Afet Bakanlığı kurulmasını daha önce de dillendirmiş olup, Kahramanmaraş ve Hatay depremleri sonrası “Eğer biz ciddi bir bakanlık kurarsak, onu liyakat dayalı kurumlandırırız, ciddi bütçe verirsek ve anayasal bir yapısı olursa, Türkiye'yi 10-15 senede depreme hazırlarız” diyerek konunun önemine bir kez daha vurgu yapmıştır. Deprem bu ülkenin kaçınılmaz bir gerçeğidir, bunu unutmadan davranmamız, yaşamımızın bir gerçeği haline getirmemiz gerekmektedir.

KAYNAKÇA

Albeni, İ., & Aktürk, M. (2002). Doğal Afetlerin Ekonomik Performans Üzerine Etkisi: 1999 Yılında Türkiye'de Meydana Gelen Depremler ve Etkileri. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi.

Apak, S. (2019). *Son 20 Yıl İçinde Bankacılıktaki Gelişmelerin Değerlendirilmesi*, 216-217.

DUMAN, H. (2024). 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş Depremleri Ve Türkiye Afet Yönetimi Sistemine İlişkin Bir Değerlendirme. İstanbul Teknik Üniversitesi Afet ve Acil Durum Anabilim Dalı Afet Yönetimi Programı Yüksek Lisans Tezi.

DÜNDAR, H. Ç. (2023, 7). 6 Şubat Kahramanmaraş Depremlerinin İş Dünyasına Etkileri. *Çevre, Şehir ve İklim Dergisi*, s. 262-281.

European Bank for Reconstruction and Development. (2023). Regional Economic Prospects in the EBRD Regions. Not out of the woods yet: February 2023 Update (Issue February). <https://www.ebrd.com>

ILO. (2023, 3). The effects of the February 2023 earthquake on the labour market in Türkiye. Retrieved from “The effects of the February 2023 earthquake on the labour market in Türkiye: wcms_873893.pdf (ilo.org)

İnmez, İ. (2005). Doğal Afetlerin Ekonomik Etkisi: 17 Ağustos 1999 Marmara Deprem Örneği. Kocaeli Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi.

Özüdoğru, B.A.: TEPAV. (2023, 3). 2023 Yılında Gerçekleşen Kahramanmaraş Merkezli Depremin Etkileri Ve Politika Önerileri.

Rosario, J. Do. (2023). Turkey earthquake could result in loss of up to 1% of country's GDP in 2023.

Şen, S. (2023). Kahramanmaraş Depremlerinin Ekonomiye Etkisi. *Diplomasi ve Strateji Dergisi*, 1-55. TEPAV. (2023). *Deprem Bölgesinde Sürdürülebilir İş Gücü İstihdamı: İhtiyaçlar ve Fırsatlar*.

T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı. (2023). 2023 Kahramanmaraş ve Hatay Depremleri Raporu.

T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı. (2024). Kahramanmaraş ve Hatay Depremleri Yeniden İmar ve Gelişme Raporu.

TEPAV. (2023). *Hasar Yönetimi Ve Öncelikli Destek Alanlarının Belirlenmesi Projesi Birinci Saha Çalışması Raporu*.

TEPAV. (2023, 7). *Deprem Bölgesinde Sürdürülebilir İş Gücü İstihdamı: İhtiyaçlar ve Fırsatlar*, s.10-18.

Türkiye İstatistik Kurumu. (2023, 2 6). Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları,2022

TTB (2023). Türk Tabipleri Birliği 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş ve 20 Şubat 2023 Hatay Depremleri Birinci Ay Raporu
<https://www.ttb.org.tr/userfiles/files/1ayraporu.pdf>

URL-1. (2023, 2 11). BDDK Kurul Kararı:
<https://www.bddk.org.tr/Mevzuat/DokumanGetir/1161> adresinden alındı

URL-2. (2023, 2 8). BDDK Kurul Kararı:
<https://www.bddk.org.tr/Mevzuat/DokumanGetir/1159> adresinden alındı

URL-3. (2023, 2 6). Türkiye Bankalar Birliği- Depremden Etkilenen Banka Müşterilerine Yönelik Alınan Yönetim Kurulu Kararına İlişkin Kamuoyu Duyurusu:
https://www.tbb.org.tr/Content/Upload/Dokuman/8894/TBB_KD_060223.pdf adresinden alındı

URL-4. (2023, 2 14). <https://www.aa.com.tr/tr/asrin-felaketi/bankacilik-sektoru-depremlerden-etkilenen-subeler-icin-tam-teyakkuzda/2819300> adresinden alındı

URL-5. (2023, 2 23). Resmi Gazete 6816 Sayılı Cumhurbaşkanı Kararının Eki Karar: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2023/02/20230222-8.pdf> adresinden alındı

URL-6. (2023, 4 8). <https://www.aa.com.tr/tr/asrin-felaketi/kahramanmarasta-bankacilik-hizmeti-konteyner-ve-mobil-araclarla-verilmeye-devam-ediliyor/2867043> adresinden alındı

URL-7. (2023, 3 8). <https://www.aa.com.tr/tr/asrin-felaketi/depremlerin-merkez-ussu-kahramanmarasta-bankalar-gezici-sube-ile-hizmet-veriyor/2839914> adresinden alındı

URL-8. (2023, 3 17). <https://www.aa.com.tr/tr/asrin-felaketi/strateji-ve-butce-baskanliginin-raporu-depremlerin-yol-actigi-kayip-ve-hasari-ortaya-koydu/2848470> adresinden alındı

URL-9. (2023). <https://www.ziraatbank.com.tr/tr/bankamiz/ziraatten-duyurular/deprem-bolgesi-sube-atm-hizmet-arac> adresinden alındı

URL-10. (2023). <https://www.ziraatkatilim.com.tr/afet-bolgesi-sube-atm-mobil-sube-adres-ve-calisma-bilgileri> adresinden alındı

URL-11. (2023, 2 21). VOA NEWS: <https://www.voanews.com/a/calculating-the-economic-toll-from-turkey-massive-earthquakes/6972828.html> adresinden alındı

URL-12. (2023, 2 14). Resmi Gazete 6789 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararının Eki: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2023/02/20230214M1-1.pdf> adresinden alındı

URL-13. (2023, 2 28). Kpmg Vergi, “Deprem Bölgesine Yönelik Çeşitli Kamu Kurum ve Kuruluşlarınca Alınan Tedbir ve Teşvikler”
<https://kpmgvergi.com/yayinlar/mali-bultenler/vergi/deprem-bolgesine-yonelik-cesitli-kamu-kurum-ve-kuruluslarinca-alinan-tedbir-ve-tesvikler/1865> adresinden alındı

URL-14. (2023, 2 13). “Kahramanmaraş Depremi Sonrasında İstihsal Edilen Ekonomi ve Yargı Alanına İlişkin Başlıca Önlemler”
<https://legal.com.tr/blog/genel/kahramanmaras-depremi-sonrasinda-istihsal-edilen-ekonomi-ve-yargi-alanina-iliskin-baslica-onlemler/> adresinden alındı

URL-15 (2024, 2 7) <https://www.bbc.com/turkce/articles/c990ydvvgndo> adresinden alındı

URL-16 (2024) <https://www.afad.gov.tr/deprem-bolgesine-yonelik-calismalar> adresinden alındı

ÖZET

Türkiye'de sosyal hayatın en önde gelen zorluklarından biri doğal afetlerdir. Doğal afetler insan hayatı üzerinde yıkıcı etkilere sebep olmaktadır. Afetlere ilişkin yapılan farklı birçok çalışmada çeşitli ayrılan noktalar yer almasına rağmen, can ve mal kayıpları, üstyapı ve altyapı kayıpları gibi etkenler, ekonomilerin üretim, yeniden yapılanma, istihdamın tekrardan sağlanması ve hizmetlerinin devamlılığının sağlanması gibi faktörlerin kısa, orta ve uzun vadede zarar gördüğü açıkça kendini göstermektedir. Ekonomik kaybın etkisi ve süresi afetin büyüklüğüne, meydana geldiği ülkedeki ekonomik koşullar ve işleyişe bağlı olarak değişkenlik gösterebilmektedir. Doğal afetlerin Türkiye üzerindeki etkisi yıllar boyunca her zaman hissedilebilir olmuştur. Bu afetlerden hayatın olağan ve alışagelmış akışını önemli ölçüde etkileyen, can ve mal kaybına yol açan depremler birçok noktada insan hayatına zarar vermiştir. Depremlerin toplumsal ve sosyal sonuçlarının yanında ekonomik etkileri de olmaktadır. Burada bankacılık sektörü önemli rol oynamaktadır. Bankacılık sektörünün devamlılığı ekonominin devamlılığı anlamına gelmektedir. Bu araştırma ile depremlerin Türkiye'de ekonomi ve bankacılık sektörünü nasıl etkilediği analiz edilmiş, Kahramanmaraş ve Hatay depremleri üzerinden bankacılık sektörü ve uygulamalarının devamlılığının nasıl sağlandığı incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Doğal Afet, Deprem, Ekonomi, Bankacılık, Bankacılık Uygulamaları

ABSTRACT

One of the most important challenges of social life in Turkey is natural disasters. Natural disasters cause devastating effects on human life. Although there are various diverging points in many different studies on disasters, it is clearly evident that factors such as loss of life and property, superstructure and infrastructure losses, production, reconstruction, restoration of employment and continuity of services of economies are damaged in the short, medium and long term. The impact and duration of economic loss may vary depending on the magnitude of the disaster and the economic conditions and functioning in the country where it occurs. The impact of natural disasters in Turkey has always been sensible throughout the years. Among these disasters, earthquakes, which significantly affect the ordinary and routine flow of life and cause loss of life and property, have damaged human life at many points. In addition to their social and social consequences, earthquakes also have economic effects. The banking sector plays an important role here. The continuity of the banking sector means the continuity of the economy. This study analyzes how earthquakes affect the economy and the banking sector in Turkey and examines how the banking sector and its practices are maintained through the earthquakes in Kahramanmaraş and Hatay.

Keywords: Natural Disaster, Earthquake, Economy, Banking, Banking Practices